

2017-239

Nota Oeselgem Catharinastraat

Programma van maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

16-3-2018

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een verkavelingsvergunning te Oeselgem (Dentergem) Catharinastraat, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota¹ bestond enkel uit een bureauonderzoek, in het programma van maatregelen was opgenomen dat een proefsleuvenonderzoek en indien een steentijdsite aanwezig was waarderende archeologische boringen uitgevoerd te worden in een uitgesteld traject. In deze nota, opgemaakt onder supervisie van een erkend archeoloog, worden de resultaten van dit proefsleuvenonderzoek beschreven.

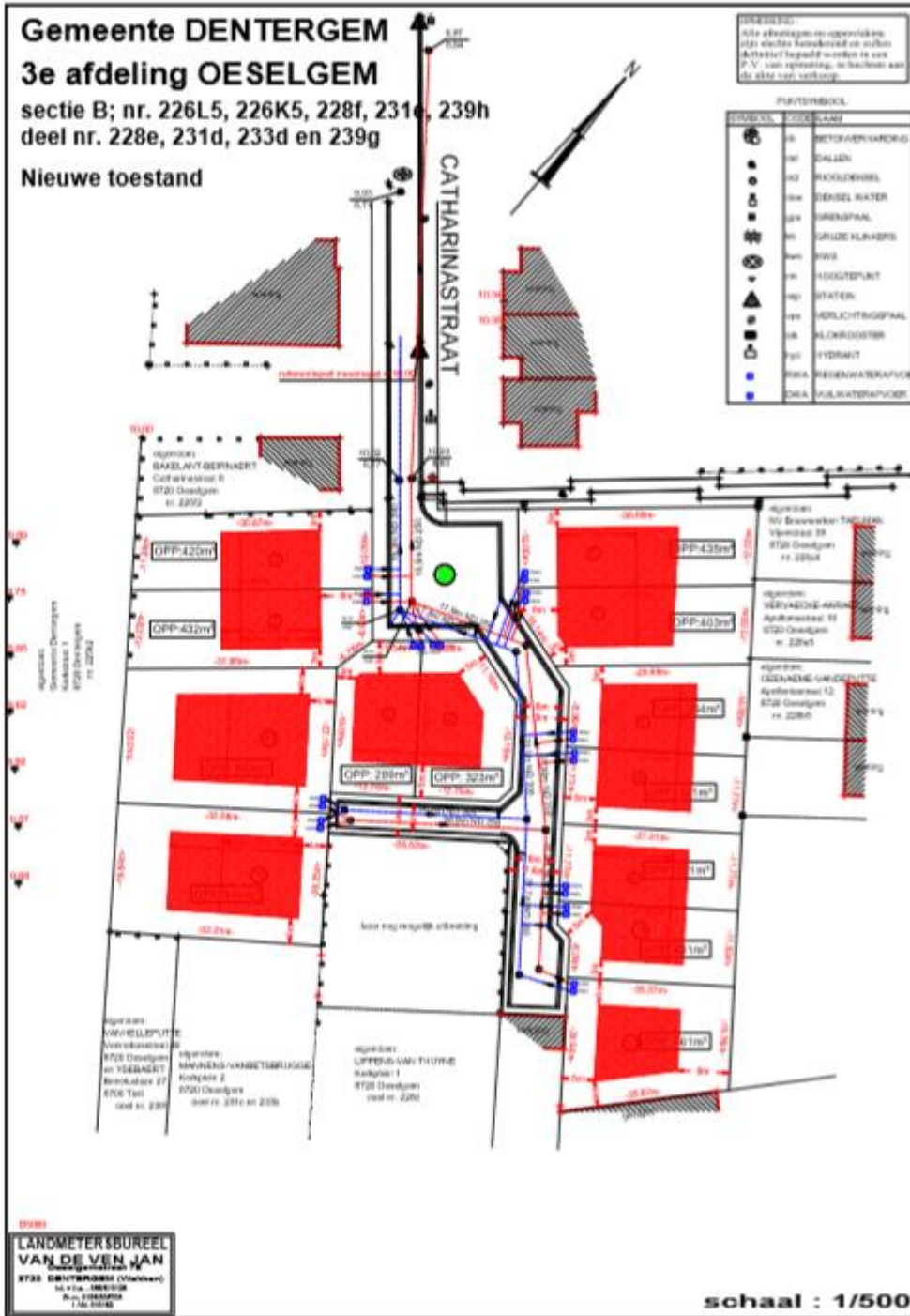
De onderzoekbare zone was 3395m² groot. Hiervan werd 380m² (11,2%) onderzocht door middel van proefsleuven, en 54m² (1,6%) door middel van kijkvensters. De vooropgestelde dekkingsgraad van 12,5% zoals opgenomen in de Code van Goede Praktijk (te verdelen over 10% sleuven en 2,5% dwarsleuven/volgsleuven/kijkvensters) werd hiermee ruim behaald (12,8%) en bovendien kon een goede inschatting in het archeologisch potentieel gemaakt worden.

Bodemkundig gezien tonen de waarnemingen op het terrein aan dat het plangebied ingedeeld kan worden in twee zones. Het overgrote deel bestaat uit twee ploeglaagniveaus gevolgd door de lichte zandlemige C-horizont. Het centrale oostelijke deel kenmerkt zich door een lokaal bewaarde A(h)-horizont die zijn oorsprong en gebruik kent in de ijzertijd. Vermoedelijk was dit deel lager gelegen en is daardoor later niet verploegd geworden. De C-horizont bevindt zich in het oosten op ca. 65 tot 95cm en in het westen op ca. 65 tot 70cm onder het huidige maaiveldniveau.

De gegevens opgesteld in de bureaustudie toonden aan dat het projectgebied een zekere archeologische verwachting had gezien de ligging in de dorpskern van Oeselgem. Het vooronderzoek wees uit dat een site aanwezig is uit de late ijzertijd in de westelijke helft van het plangebied. Er werden diverse paalkuilen aangetroffen waaronder enkele paalkuilen die toebehoren aan een vierpalige spieker. Naast de bewoningssporen werd een greppel aangesneden met een NO-ZW oriëntatie. Deze werd niet in de andere sleuf aangesneden waar deze verwacht werd, maar zal wellicht tussen beide sleuven in afdraaien. Als laatste werd in het zuidoosten nog een waterkuil aangesneden. Al deze spoorgroepen samen wijzen op een bewoningssite. Het teruggevonden handgevormde aardewerk dateert deze in de late ijzertijd.

Op basis van de resultaten is een verder onderzoek noodzakelijk in het westelijke deel van het terrein, met een oppervlakte van ca. 1200m². In het verder onderzoek kunnen bewoningssporen verwacht worden alsook waterhoudende structuren de waterkuil. Verder onderzoek zal bovendien meer inzichten verschaffen in de fasering en indeling van het erf. Mogelijk kunnen nog artisanale sporen en/of vondsten aangetroffen worden. Bovendien is het niet uitgesloten dat ook sporen van begravingen aanwezig zijn. De sporen vormen bovendien de oudste nederzettingssporen die aangetroffen werden in Oeselgem. Het verder onderzoek zal bijgevolg een grote kenniswinst opleveren voor de dorpskern.

¹ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/720>

Figuur 1 Zicht op het nieuw verkavelingsplan (bron: opdrachtgever). Enkel de loten 12 en 13 (westen) en de loten 7 tem 11 zijn van toepassing. De loten 1 tem 6 werden reeds vergund in een ander vergunningsdossier. Het centrale perceel, opgenomen in de bureaustudie is weggefallen.

2. Afbakening van de opgravingszone

De archeologische sporen werden aangetroffen in het westelijke deel van het plangebied. In het oostelijke deel werden geen grondsporen aangetroffen.

Gezien de aanwezigheid van bewoningssporen (paalkuilen, spieker, ...), erfindelingen (greppel) en waterhoudende structuren (waterkuil, ...) wordt een verder advies voor opgraving gegeven binnen het zuidelijke deel met een oppervlakte van ca. 1200m².

Figuur 2 Afbakening van de opgravingszone ca. 1200m².

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om de archeologische sporen te karteren en onderzoeken. Volgende niet limitatieve vraagstellingen dienen hierbij vooropgesteld te worden:

- Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Is er sprake van een één- of meerfasig erf? Uit welke periode dateert het erf? Zijn er visuele afbakening (erfgracht, greppels, ...) of betreft het een zwevend erf?
- Welke spoorcategorieën zijn aanwezig? En tot welke functie behoren deze (bewoning, begraving, artisanaal, ...)? Welke structuren kunnen onderscheiden worden (gebouwen, waterputten, kuilen, ...)?
- Kunnen sporen of vondsten van artisanale activiteiten onderscheiden worden?
- Uit wat bestaat de materiële cultuur en kan dit iets leren over het gebruik van de site en de bewoner(s)? Tot welke groep, type, baksel, ... behoort het aardewerk?
- Lenen vondsten zich tot een conservatie? Wat is hun meerwaarde?
- Kunnen bepaalde sporen verder natuurwetenschappelijk onderzocht worden? Wat is hun meerwaarde? Welke vormen van natuurwetenschappelijk onderzoek zijn van toepassing (¹⁴C-datering, macrobotanisch, pollen, dendrochronologie, houtsoortbepaling, anthracologie, petrografie, archeozoölogie, ...). Wat kan gezegd worden van het toenmalige landschap op basis van het natuurwetenschappelijk onderzoek? Kan de site op basis van ¹⁴C-datering scherper gedateerd worden?
- Kan de site in een ruimer archeologisch kader geplaatst worden of betreft het een lokaal fenomeen? Wat zegt dit over de dorpskern van Oeselgem?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Gezien de geplande werken en de aanwezigheid van archeologische sporen is een *in situ* behoud niet mogelijk. Er dient bijgevolg een opgraving uitgevoerd te worden om de archeologische resten te onderzoeken.

Het onderzoeksgebied heeft een oppervlakte van ca. 1200m². Het onderzoek kan uitgevoerd worden op één archeologisch vlakniveau (C-horizont) in twee werkputten gezien het grondverzet en de beperkte ruimte hiervoor. Belangrijk is wel dat structuren, zoals gebouwen, in één geheel dienen onderzocht te worden en niet over twee of meerdere werkputten. Het vlak dient aangelegd te worden met een graafmachine met een platte graafbak onder begeleiding van de archeoloog. Hierbij wordt de grond afzonderlijke gestockeerd om vermenging te voorkomen.

Het archeologisch onderzoek dient conform de Code van Goede Praktijk uitgevoerd te worden. Sporen dienen geregistreerd en onderzocht te worden. Indien sporen zich lenen tot natuurwetenschappelijk onderzoek kunnen stalen genomen worden. De staalname en conservatie gebeurt volgens de bepalingen zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. De staalname en de selectie welke stalen verder onderzocht dienen te worden, gebeurt met het oog op het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Voorafgaand, tijdens en na het veldwerk overlegt de veldwerkleider met de betrokken natuurwetenschapper(s) en de conservator.

Indien een waterhoudende structuur (diepe gracht, waterput, ...) aangetroffen wordt, dient men te werken met een bronbemaling om de structuur in goede en veilige omstandigheden te onderzoeken. Hierbij kan een controleboring aanwijzingen geven van de maximale diepte van het spoor en de positie van de grondwatertafel. Op basis van de controleboring kan beslist worden of bronbemaling nodig is of niet.

5. Criteria niet uitvoeren onderzoekshandelingen

Er zijn geen criteria. Het archeologisch onderzoek dient uitgevoerd te worden.

6. Schatting tijdsduur (indicatief)

Het archeologisch veldonderzoek neemt ca. 5 dagen tijd in beslag, waarbij het opgravingsvlak in twee werkputten wordt aangelegd en onderzocht. Na afronding van het onderzoek kan de zone terug aangevuld worden. De verwerking en rapportering neemt ca. 12 mandagen in beslag. Deze tijd is nodig voor de opmaak van het rapport, opstellen van grondplannen, wassen/verpakken/inventariseren van vondstmateriaal, opmaak van lijsten, ...

7. Kostenraming op basis van de geraamde tijdsduur (excl. BTW, indicatief)

- Veldwerk archeologische opgraving incl. kraanwerk (aanleg en dichten): 9000 euro
- Verwerking, assessment, rapportage: 5000 euro
- Natuurwetenschappelijk onderzoek en conservatie: maximaal 2500 euro

- Onderzoek van omvangrijke sporen dieper dan de grondwatertafel (bv. waterputten): bronbemaling, onderzoek, kraanwerk, staalname, verwerking, ... voor 2500euro tot 3000euro/excl BTW per structuur

8. Gewenste competenties

- Het team moet bestaan uit minstens 3 personen, waarvan minstens 2 archeologen.
- De veldwerkleider heeft minstens 200 werkdagen ervaring met terreinonderzoek van landelijke sites, in het bijzonder sites uit de metaaltijden en Romeinse periode.

9. Bewaring archeologisch ensemble

Gedurende het onderzoek worden de vondsten door de erkende archeoloog als geheel bewaard in een veilige, droge en klimaatsgeschikte omgeving. Na afronding van het onderzoek wordt het archeologisch ensemble overgedragen aan de eigenaar.